

Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol

Papur tystiolaeth ar Gyllideb Ddrafft 2025-26 – Cyllidebau'r Gymraeg

Sesiwn Dystiolaeth: Dydd Iau 16 Ionawr 2025 – 9:15-10:45

Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth i'r Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol am ddyraniadau'r gyllideb sy'n berthnasol i'r Gymraeg mewn cynigion a amlinellwyd yn y Gyllideb ddrafft ar gyfer 2025-26, a gyhoeddwyd ar 10 Rhagfyr 2024. Mae hefyd yn darparu diweddariad ar feysydd o ddiddordeb penodol i'r Pwyllgor.

Cynnwys

1.	Sylwadau ar y Camau Gweithredu a manylion am ddyraniadau Llinellau Gwariant yn y Gyllideb	3
	BEL y Gymraeg.....	4
	BEL Comisiynydd y Gymraeg.....	5
	Y BEL Cymraeg mewn Addysg	5
	BEL Cymraeg 2050 (grant addysg awdurdodau lleol)	5
2.	Gwybodaeth arall	7
3.	Meysydd Penodol.....	12
4.	Comisiynydd y Gymraeg.....	20
5.	Gwariant Cyfalaf mewn perthynas â'r Gymraeg.....	21
6.	Crynodeb.....	22
7.	Atodiadau.....	23
	Atodiad A – Manylion cyllidebau sy'n ymwneud â'r Gymraeg fesul Cam Gweithredu a BEL ar gyfer 2023-24, 2024-25 a 2025-26	23

1. Sylwadau ar y Camau Gweithredu a manylion am ddyraniadau Llinellau Gwariant yn y Gyllideb

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r dyraniadau yng nghyllideb ddrafft 2025-26 sy'n berthnasol i bolisiâu'n ymwneud â'r Gymraeg.

Tabl 1: Dyraniadau Cymraeg 2050 yng nghyllideb 2025-26

Cyllidebau sy'n ymwneud â'r Gymraeg – Crynodeb	2025-26					
	Cyllideb Derfynol Ailddatganedig 2024-25 (Medi 2024)	Newidiadau i'r Llinell Sylfaen	Llinell Sylfaen Ddiwygiedig	Dyraniadau Ychwanegol	Newidiadau Eraill	Cyllideb Ddrafft (Rhag 2024)
£000s						
Prif Grŵp Gwariant (MEG) Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu						
Adnoddau cyllidol (refeniw)	37,157	76	37,233	4,596	50	41,879
Adnoddau anghyllidol (nad ydynt yn arian parod)	121	0	121	26	-9	138
Cyfanswm Adnoddau – MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	37,278	76	37,354	4,622	41	42,017
MEG Addysg						
Adnoddau cyllidol (refeniw)	16,211	7	16,218	19	-1,100 ¹	15,137
Cyfanswm Adnoddau – MEG Addysg	16,211	7	16,218	19	-1,100	15,137
Cyfanswm Adnoddau - Cymraeg 2050	53,489	83	53,572	4,641	-1,059	57,154
MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu						
Cyfalaf	50	0	50	0	0	50
Cyfanswm Cyfalaf – MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	50	0	50	0	0	50
Cyfanswm – Cymraeg 2050	53,539	83	53,622	4,641	-1,059	57,204

¹ Mae'n adlewyrchu trosglwyddiad gweinyddol i'r BEL Datblygu a Chymorth Athrawon o fewn y MEG Addysg i ddatblygu a chyflawni dysgu proffesiynol cenedlaethol ar gyfer ymarferwyr cyfrwng Cymraeg a datblygu sgiliau ieithyddol yr holl ymarferwyr.

Mae'r wybodaeth hon yn gyson â'r cyllidebau a gyflwynwyd i'r Pwyllgor y llynedd, er bod y llinellau yn y gyllideb wedi'u rhannu bellach ar draws dau brif grŵp gwariant: y MEG Addysg (llinellau gwariant Cymraeg mewn Addysg a Cymraeg 2050 (Grant Addysg Awdurdodau Lleol)) a'r MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu (llinellau gwariant y Gymraeg a Chomisiynydd y Gymraeg) yn dilyn y newidiadau i'r Cabinet a gyhoeddwyd ym mis Medi. Er eu bod wedi'u hepgor o'r cyllidebau Cymraeg 2050 a gyflwynir uchod, cydnabyddir bod llinellau gwariant eraill yn y MEG Addysg (gan gynnwys BEL Seilwaith Addysg a BEL Datblygu a Chymorth Athrawon) a llinellau gwariant ar draws portffolios Gweinidogion eraill hefyd yn cefnogi'r gwaith o weithredu polisiau'n ymwneud â'r Gymraeg (gweler yr adran Gwybodaeth Arall).

Cyfanswm y gyllideb ddangosol ar gyfer Cymraeg 2050 fel y nodir uchod yw £57.2m ar gyfer 2025-26, sy'n cynnwys adnoddau cyllidol (refeniw) o £57.016m, adnoddau anghyllidol (nad ydynt yn arian parod) o £0.138m a chyfalaf o £0.05m. Ar draws y naill MEG a'r llall, mae hyn yn cynrychioli cynnydd o £3.5m mewn adnoddau (6.7%), fodd bynnag bydd y cynnydd hwn yn cael ei effeithio gan y trosglwyddiad o £1.1m o fewn y MEG Addysg (ewch i droednodyn 1). O ystyried y MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu ar ei ben ei hun, ceir cynnydd mewn adnoddau o oddeutu £4.7m (cynnydd o 12.5%) ar gyfer 2025-26 o gymharu â'r llinell sylfaen ddiwygiedig ar gyfer 2025-26.

Yn unol â chais y Pwyllgor, mae dadansoddiad manwl o ddyraniadau cyllideb ddrafft 2025-26, ynghyd ag alldro terfynol 2023-24 a rhagolygon alldro 2024-25 (fel yr oeddent yng Nghyfnod 6) fesul MEG, Cam Gweithredu a BEL wedi'i atodi yn Afodiad A. Mae hyn yn cadarnhau mai'r alldro terfynol yn 2023-24 ar gyfer cyllidebau Cymraeg 2050 o fewn y MEG Addysg a'r Gymraeg blaenorol oedd ychydig o dan £49m, ac mai'r rhagolwg ar gyfer y flwyddyn ariannol hon yw £54m.

Y llinell sylfaen ddiwygiedig ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2025-26 yw Cyllideb Derfynol 2024-25 (a ailddatganwyd ym mis Medi 2024) wedi'i haddasu ar gyfer addasiadau llinell sylfaen cylchol ar gyfer 2024-25 i gefnogi dyfarniad cyflog y sector cyhoeddus yn 2024-25 a'r cynnydd yn y cyfraniadau pensiwn o fis Ebrill 2024 oherwydd y newid mewn cyfradd a elwir yn Gyfraniadau Blwydd-dal wedi'u Haddasu ar gyfer Profiad y Gorffennol (SCAPE). Mae hyn wedi arwain at newidiadau i'r llinell sylfaen ar gyfer 2025-26 ar gyfer staff Comisiynydd y Gymraeg, Adnodd a Cymraeg 2050.

BEL y Gymraeg

Diben BEL y Gymraeg (o fewn y MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu) yw cefnogi cyflawni Cymraeg 2050 mewn perthynas â Themâu 2 a 3 Cymraeg 2050 – cynyddu'r defnydd o'r iaith a sicrhau'r amodau a'r seilwaith gorau i gyflawni'r strategaeth. Y gyllideb ddangosol ar gyfer BEL y Gymraeg yw £38.534m yn 2025-26. Mae hyn yn cynrychioli cynnydd mewn arian parod o £4.55m (13.4%) yn 2025-26 o gymharu â'r llinell sylfaen ddiwygiedig.

Mae'r cyllid yn y llinell wariant hon yn cefnogi gweithgareddau i gyflawni Cymraeg 2050, gan gynnwys cyllid ar gyfer rhanddeiliaid allweddol i:

- ddarparu hyfforddiant yn y Gymraeg drwy'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol;
- y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, yn dilyn trosglwyddo'r gyllideb hon o'r BEL Cymraeg mewn Addysg fel rhan o ailstrwythuro'r Cabinet;
- Eisteddfod Genedlaethol Cymru ac Urdd Gobaith Cymru;

- cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg, drwy grantiau i bartneriaid allweddol, gan gynnwys: y rhwydwaith o Fentrau Iaith a Phapurau Bro; Merched y Wawr; Cymdeithas Eisteddfodau Cymru; Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru; a'r Mudiad Clybiau Ffermwyr Ifanc;
- Cymraeg i Blant drwy'r Mudiad Meithrin i gefnogi rhieni, darpar rieni ac aelodau eraill o'r teulu i ddefnyddio'r Gymraeg gartref, trosglwyddo Cymraeg i'w plant, a chefnogi datblygiad ieithyddol plant mewn cyd-destun cymdeithasol ac addysgol;
- cyflawni'r Cynllun Gweithredu Technoleg Cymraeg;
- gweithgareddau cenedlaethol sy'n ymwneud â'r Siarter Iaith sy'n cefnogi a hybu defnydd anffurfiol o'r Gymraeg ymysg plant oedran ysgol (gyda £0.5m bellach yn y BEL Grant Addysg Awdurdodau Lleol Cymraeg (2050));
- y Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg; a
- chynnal gwaith ymchwil, gwerthuso a marchnata mewn perthynas â'r strategaeth.

Mae arnom angen cefnogaeth ein partneriaid i gyflawni amcanion *Cymraeg 2050*. Mewn perthynas â'r cynnydd yn y BEL, mae £3.5m yn ymwneud â dychwelyd y cyllid a ailflaenoriaethwyd i gronfeydd wrth gefn fel rhan o gyllideb y llynedd. Bydd hwn yn cael ei ddefnyddio i sicrhau sefydlogrwydd ar draws yr holl sector Cymraeg i sicrhau y cynhelir y seilwaith, sy'n hanfodol i gefnogi Bil y Gymraeg ac Addysg (Cymru) ac [argymhellion](#) y Comisiwn Cymunedau Cymraeg. Bydd £1m ychwanegol yn cael ei ddefnyddio i gefnogi'r ymrwymadau presennol yn erbyn y BEL, gan gynnwys cefnogaeth ar gyfer technoleg Gymraeg a Theatr Ieuencid Cenedlaethol yr Urdd. Mae'r gyllideb hefyd yn adlewyrchu'r trosglwyddiad cylchol o £0.05m o'r MEG Addysg i ariannu'r cymorth digidol Cymraeg ar gyfer y sector AB drwy'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol. Mae manylion pellach ynghylch y dyraniadau i randdeiliaid wedi'u hamlinellu yn adran 'Meysydd Penodol' y papur hwn.

BEL Comisiynydd y Gymraeg

Mae'r gyllideb hon (o fewn y MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu) yn cefnogi Comisiynydd y Gymraeg, a darperir rhagor o fanylion yn yr adran 'Comisiynydd y Gymraeg'.

Y BEL Cymraeg mewn Addysg

Mae'r BEL Cymraeg mewn Addysg (o fewn y MEG Addysg) yn cefnogi'r gwaith o gyflawni Thema 1 sy'n ymwneud ag addysg Gymraeg o fewn *Cymraeg 2050*. Y gyllideb ddangosol ar gyfer 2025-26 yw £6.537m, sy'n gynydd bach (£0.019m) o'r llinell sylfaen ddiwygiedig yn benodol mewn perthynas ag Adnodd, i roi cymorth ychwanegol iddo ar gyfer y cylch nesaf o ddyfarniadau cyflog y sector cyhoeddus yn 2025-26. Mae'r BEL yn cefnogi:

- cyllid ar gyfer Mudiad Meithrin i gynyddu'r ddarpariaeth gofal plant Gymraeg fel llwybr i addysg Gymraeg;
- parhad yr arian ar gyfer y rhaglen e-sgol (£0.6m y flwyddyn);
- gweithredu'r Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg dros 10 mlynedd; ac
- Adnodd, a ddaeth yn weithredol ar 1 Ebrill 2023, sy'n gyfrifol am gomisiynu adnoddau addysgu a dysgu dwyieithog i gefnogi'r cwricwlwm a'i gymwysterau.

BEL Cymraeg 2050 (grant addysg awdurdodau lleol)

Sefydlwyd BEL Cymraeg 2050 (grant addysg awdurdodau lleol) o 2024-25 fel rhan o'n dull newydd o ymdrin â grantiau addysg ôl-16 drwy lunio'r Grant Addysg Awdurdodau Lleol, gan gyflawni'r ymrwymiad yn ein Rhaglen Lywodraethu i leihau'r baich gweinyddol ar

awdurdodau lleol. Mae'r elfen hon o'r grant yn cyfuno arian ar gyfer y Grant Cymraeg mewn Addysg, Dysgu Proffesiynol, y ddarpariaeth trochi hwyr a'r Siarter Iaith, a bydd yn cefnogi'r gwaith o gyflawni'r Bil y Gymraeg ac Addysg (Cymru) arfaethedig.

Er bod y gyllideb yn gostwng £1.1m i £8.6m yn 2025-26, mae'r gostyngiad hwn yn ymwneud yn gyfan gwbl â throsglwyddiad gweinyddol i'r BEL Datblygu a Chymorth Athrawon o fewn y MEG Addysg. Ym mis Hydref 2024, cyhoeddodd Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg ei bwriad i ddwyn ynghyd swyddogaethau presennol yr Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysgol a rhai o swyddogaethau'r consortia rhanbarthol a phartneriaethau awdurdodau lleol mewn corff cenedlaethol. Bydd y corff hwn yn gyfrifol am ddylunio a darparu cymorth dysgu ac arweinyddiaeth proffesiynol ar lefel genedlaethol mewn ymateb i flaenoriaethau ymarferwyr a Llywodraeth Cymru sy'n newid. O ganlyniad, bydd y £1.1m yn parhau i gefnogi dysgu proffesiynol ar gyfer ymarferwyr Cymraeg ac yn datblygu sgiliau iaith yr holl ymarferwyr, ond yn hytrach bydd yn cael ei ddyrannu i ddatblygu a darparu dysgu proffesiynol cenedlaethol.

2. Gwybodaeth arall

Gwybodaeth yn ymwneud â sut mae gwariant a chyflawni portffolio'r Gymraeg yn cael eu monitro a'u gwerthuso i ddangos gwerth am arian.

O ran gwerth am arian, mae eglurder ynghylch sut y defnyddiwn ein hadnoddau'n effeithiol yn ganolog i gyflawni'r blaenoriaethau a nodir yn *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr* a'r Rhaglen Lywodraethu. Unwaith y bydd y gwariant wedi'i gynllunio yn unol â'm blaenoriaethau, mae gennyf brosesau sydd wedi'u sefydlu'n dda ar waith i sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol at y dibenion y'u bwriadwyd. Mae'r gweithdrefnau llywodraethu a monitro sydd ar waith yn adlewyrchu natur ein perthynas â phartneriaid cyflawni.

Mae'r cynnydd a wneir yn erbyn *Cymraeg 2050: rhaglen waith 2021 i 2026* yn cael ei fonitro'n flynyddol drwy broses sy'n cynnwys cyhoeddi *Cynlluniau Gweithredu* blynyddol ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, ac yna ceir *Adroddiad Blynyddol* ar ddiwedd y flwyddyn i adrodd ar y camau gweithredu a nodwyd yn y Cynllun Gweithredu. Cynhelir adolygiadau rheolaidd i fonitro gwariant a chanlyniadau i sicrhau bod unrhyw adnoddau sydd ar gael yn cael eu hail-flaenoriaethu i gyflawni'r strategaeth.

Mae Cyngor Partneriaeth y Gymraeg yn chwarae rôl o ran cynghori ar y cynnydd a wneir tuag at dargedau 2050 ac effeithiolrwydd ein rhaglenni a'n hymyriadau. Mae Bwrdd Rhaglen Cymraeg 2050 o fewn Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am asesu risgiau a nodi'r camau i'w lliniaru ac mae'n prif ffyrddio'r strategaeth ym mhob un o feysydd polisi'r Llywodraeth.

Gwybodaeth am ddyraniadau (a'u lleoliadau) yn eich portffolio, yn ogystal â dyraniadau ym mhorthffolios gweinidogol eraill sy'n effeithio'n uniongyrchol ar gyflawni polisi iaith Gymraeg ac sy'n cefnogi targedau Cymraeg 2050. Dylai hyn gynnwys gwybodaeth am sut mae'r Ysgrifennydd Cabinet yn bwriadu monitro effaith penderfyniadau gwariant ar draws meysydd polisi gweinidogol.

Ers lansio *Cymraeg 2050*, rydym wedi bod yn gweithio tuag at gyfres o gerrig milltir i gyflawni ein targedau o filiwn o siaradwyr Cymraeg a dyblu'r defnydd dyddiol o'r Gymraeg erbyn 2050. Rydym yn dilyn llwybr a ddatblygwyd ar sail Cyfrifiad 2011. O'r dechrau, gwnaethom ymrwymo i oedi unwaith i ganlyniadau Cyfrifiad 2021 ddod i law er mwyn ystyried y sefyllfa ac adolygu ein cynlluniau gwaith a'r llwybr i gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg yn ôl yr angen. Rydym bellach yn ystyried data'r Cyfrifiad ochr yn ochr â ffynonellau eraill o wybodaeth, er enghraifft yr Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth, i sicrhau ein bod yn parhau ar y llwybr cywir gyda'n nod o ddyblu'r defnydd dyddiol o'n hiaith a chyrraedd miliwn o siaradwyr erbyn 2050.

Yn dilyn y sesiwn graffu ar gyllideb ddrafft 2024-25 gyda Gweinidog y Gymraeg ac Addysg ar 11 Ionawr 2024, gofynnodd y Pwyllgor am wybodaeth bellach am y cyllidebau ar draws adrannau'r llywodraeth sy'n cyfrannu at *Cymraeg 2050*. Amlinellodd yr ymateb a gyflwynwyd i'r Pwyllgor ar 5 Mawrth 2024 y ffaith bod *Cymraeg 2050* wedi'i brif ffyrddio ym mhob maes portffolio Llywodraeth Cymru a bod gwariant ar yr iaith eisoes yn rhan annatod o'r gwaith cyflawni o fewn sawl portffolio gweinidogol arall, gan gynnwys iechyd, tai a'r blynyddoedd cynnar. Felly, cydnabyddir nad yw'n bosibl nodi cyfanswm y gwariant ar y Gymraeg ar draws Llywodraeth Cymru o gofio natur gynhenid cyllido. Er enghraifft, mae'r sector diwylliant a'r celfyddydau yn cyfrannu at gyflawni *Cymraeg 2050* ac mae gwybodaeth am y dyraniadau ar gyfer y sector hwn wedi'i nodi ym mhapur tystiolaeth y Gweinidog Diwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol i'r Pwyllgor hwn. Mae

swyddogion Cymraeg 2050 yn cadw cysylltiad agos â chydweithwyr ar draws y Llywodraeth i fonitro effaith penderfyniadau gwariant ar Cymraeg 2050.

Gwybodaeth am sut, os o gwbl, mae'r adolygiad o Gynllun Grant Llywodraeth Cymru i hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg wedi effeithio ar ddyraniadau ar gyfer 2025-26.

Rhoddodd yr adolygiad o'r cynllun grantiau i hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg ddarlun a gwerthusiad o'r prosesau grantiau sydd ar waith eisoes gan yr Is-adran Cymraeg 2050. Mae'r ystyriaeth o ganfyddiadau ac argymhellion yr adolygiad yn parhau. Amlygodd yr adolygiad yr angen am gyfnod ariannu hwy. Ar hyn o bryd, dyrennir y grant ar sail flynyddol, a bydd gwaith yn cael ei wneud yn 2025-26 i archwilio'r posibilrwydd o estyn y dyraniadau grant am hyd at dair blynedd.

Yn ogystal, mae ein trafodaethau rheolaidd â phartneriaid grantiau wedi dod i'r casgliad bod yr heriau ariannol a wynebant oherwydd nad ydynt yn derbyn codiadau ar sail chwyddiant yn cael effaith negyddol ar eu gallu i gadw staff a gweithredu eu rhaglenni gwaith yn llawn.

O ganlyniad i'r cynnydd yng nghyllideb y Gymraeg, cynigiwn fod y partneriaid sy'n derbyn grantiau i hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn derbyn cynnydd o 5% o leiaf yn 2025-26. Yn ogystal, bydd rhai sefydliadau'n derbyn cymorth ychwanegol i helpu i gynyddu eu heffaith ar amcanion Cymraeg 2050. Er enghraifft, cynigiwn y bydd isafswm y dyraniad grant i'r mentrau iaith yn cynyddu o £60k i £100k.

Sylwebaeth ar ymrwymadau yn Rhaglen Lywodraethu Llywodraeth Cymru mewn perthynas â'r Gymraeg, ac amlinelliad o'r goblygiadau ariannu presennol neu dros dro ar gyfer yr ymrwymadau penodol hyn:

Mae nifer o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu sy'n ymwneud â chyflawni Cymraeg 2050 wedi'u nodi drwy gydol y papur hwn, er enghraifft:

- Creu'r Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg.
- Ehangu'r Rhaglen Trochi Disgyblion.

Isod, rydym yn cynnwys gwybodaeth ychwanegol am rai o'r ymrwymadau penodol y gwnaeth y Pwyllgor gais amdanynt.

- Cynyddu prentisiaethau mewn gofal a recriwtio mwy o siaradwyr Cymraeg.

Prif ffynhonnell y cyllid yw'r dyraniadau prif ffrwd ar gyfer darparwyr prentisiaethau. Mae darparwyr prentisiaethau wedi'u halinio â'r rhwydwaith cyflenwi ôl-16 ehangach ac maent wedi cael eu heffeithio gan gostau cynyddol mewn blynyddoedd diweddar. Mewn ymateb i'r pwysau hwn, cynyddodd gwerthoedd y fframwaith 5% yn 2022/23 a 2023/24 a 3.5% yn 2024/25.

Ar gyfer 2024-25, rydym yn buddsoddi £144m yn y rhaglen brentisiaethau. Dylai'r gyllideb ein galluogi i gynnal nifer y prentisiaethau wedi'u targedu i'w dechrau gan bobl ifanc yn ystod tymor y Senedd hon. Ar gyfer cyllideb ddrafft 2025-26, rydym wedyn cadw ein buddsoddiad yn ein rhaglen brentisiaeth ar £144m.

Mae'r rhaglen brentisiaethau yn cefnogi darpariaeth drwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog. Mae'r model ariannu'n cymhwyso cynnydd ar gyfer darparu prentisiaethau'n ddwyieithog neu drwy gyfrwng y Gymraeg ac mae gan ddarparwyr prentisiaethau dargedau i gynyddu'r ddarpariaeth mewn sectorau â blaenoriaeth, gan gynnwys lechyd a Gofal Cymdeithasol, Gofal Plant, Adeiladu ac Amaeth.

Ehangwyd rôl y Coleg Cymraeg Cenedlaethol i ddarparu cymorth wedi'i dargedu ar gyfer y sectorau addysg bellach a phrentisiaethau. O ganlyniad i'n buddsoddiad ychwanegol yn 2022-23 a 2023-24, mae'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol wedi darparu cyllid ar gyfer 21 aseswr mewn sectorau prentisiaethau â blaenoriaeth gan gynnwys Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Gofal Plant, Busnes, y Celfyddydau Creadigol a Lletygarwch.

Dylai'r swyddi ychwanegol a ariennir gan y Coleg arwain at dwf parhaus yn nifer y dysgwyr ar brentisiaethau sy'n defnyddio darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog fel rhan o'u prentisiaeth. Byddwn yn monitro nifer y rheini sy'n dechrau prentisiaethau'n rheolaidd yn ystod y flwyddyn ariannol hon; er hynny, nid ydym yn disgwyl cael darlun llawn nes diwedd y flwyddyn.

Mae rhaglen Cymraeg Gwaith y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn darparu cymorth pwrpasol i ddysgwyr yn y sectorau Iechyd a Gofal Cymdeithasol a Gofal Plant i Ddysgu Cymraeg a gwella eu sgiliau Cymraeg. Mae gwybodaeth bellach am y rhaglen Cymraeg Gwaith wedi'i nodi o dan yr adran 'Meysydd Penodol' isod.

- Deddfwriaeth i gryfhau a chynyddu ein darpariaeth addysg Gymraeg.

Nid oes cyllid penodol wedi'i neilltuo ar gyfer gweithredu Bil y Gymraeg ac Addysg (Cymru), a bydd y costau'n cael eu talu o'r llinellau gwariant presennol o fewn y MEG Addysg a'r MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu.

Mae gweithredu'r Bil yn amcan polisi hirdymor i gyfrannu at y targed o sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Bydd y costau sy'n gysylltiedig â'r Bil hwn yn ymddangos ar bwyntiau gwahanol rhwng y Cydsyniad Brenhinol (a ddisgwylir yn ystod Haf 2025) a 2050, a bydd gofyn i mi, ynghyd â Gweinidogion eraill, wneud penderfyniadau ariannol yn ystod yr amserlen hon.

Gosodwyd Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi manylion y costau a'r manteision sy'n codi o ddarpariaethau'r Bil gerbron y Senedd pan gyflwynwyd y Bil ar 15 Gorffennaf 2024. Mae'n nodi mai cyfanswm y costau sy'n gysylltiedig â'r ddeddfwriaeth yw £103m dros y cyfnod arfarnu o 10 mlynedd o 2025-26, sy'n cynnwys costau Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol, ysgolion, Estyn, a'r Athrofa Dysgu Cymraeg Genedlaethol, a fydd yn cael ei sefydlu gan y Bil. Yn unol â'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol, rydym wedi asesu y bydd y Bil yn fforddiadwy dros y cyfnod arfarnu.

- Gweithredu safonau'r Gymraeg ar gyfer trafnidiaeth gyhoeddus, rheoleiddwyr yn y sector iechyd, cyrff cyhoeddus newydd eu sefydlu, a chwmnïau dŵr, a dechrau'r gwaith o weithredu safonau ar gyfer cymdeithasau tai.

Yn ystod tymor y Senedd hon, mae Rheoliadau Safonau'r Gymraeg eisoes wedi'u cymeradwyo ar gyfer rheoleiddwyr gofal iechyd ac ar gyfer gweithredwyr dŵr a charthffosiaeth sy'n darparu gwasanaethau i aelodau'r cyhoedd yng Nghymru. Yn ogystal, mae'r ddeddfwriaeth i sefydlu Cyd-bwyllgorau Corfforaethol a Medr (y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil) wedi cynnwys y cyrff hyn o fewn y Rheoliadau presennol hefyd.

Ymgynghorwyd ar reoliadau drafft i ychwanegu mwy o gyrff at y rheoliadau safonau presennol yn gynharach eleni, a bydd y Rheoliadau'n cael eu gosod gerbron y Senedd ddechrau 2025. Rydym yn parhau i weithio drwy'r rhaglen safonau a amlinellwyd yn y Rhaglen Lywodraethu ac rydym yn gwneud gwaith polisi ar hyn o bryd i baratoi safonau

ar gyfer cymdeithasau tai. Yn dilyn hynny, byddwn yn symud ymlaen i baratoi rheoliadau ar gyfer darparwyr trafndiaeth gyhoeddus.

Bydd angen i gostau gweithredu'r rheoliadau hyn gan Gomisiynydd y Gymraeg gael eu talu o gyllideb adnoddau'r Comisiynydd. Bydd yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol, a fydd yn ategu'r Offeryn Statudol, yn amlinellu unrhyw oblygiadau ariannol a fydd gan y rheoliadau i'r cyrff sy'n ddarostyngedig iddynt.

- Cefnogi cynnydd mewn mannau Cymraeg eu hiaith, gan gynnwys gweithleoedd.

Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol

Mae rhaglen Cymraeg Gwaith y Ganolfan Genedlaethol yn darparu cyrsiau sy'n amrywio o gyrsiau blasu hunan-astudio i gyrsiau dysgu dwys. Yn ogystal â chynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a'r defnydd o'r iaith, mae Cymraeg Gwaith yn galluogi sefydliadau i ddarparu gwasanaethau Cymraeg gwell i'w defnyddwyr.

Cryfder y rhaglen Cymraeg Gwaith yw ei gallu i ymateb i anghenion ystod amrywiol o gyflogwyr a gweithleoedd. Ehangwyd y cynllun mewn blynyddoedd diweddar i gynnwys Academi Cymraeg Gwaith newydd, sy'n adnodd pwrpasol i gefnogi cyflogwyr. O ganlyniad, mae niferoedd cynyddol wedi'u cyrraedd, gan arwain at ymgysylltiad a defnydd ehangach o'r Gymraeg mewn gweithleoedd ledled Cymru. Yn 2023-24, cefnogwyd 578 o gyflogwyr o dan y cynllun Cymraeg Gwaith.

Yn 2023-24 hefyd, lanswyd rhaglen bwrpasol i weithwyr yn y Sector Iechyd a Gofal. Mae'r Ganolfan Genedlaethol wedi gweithio mewn partneriaeth â byrddau Iechyd Lleol i sefydlu cynlluniau i wella sgiliau Cymraeg gweithlu GIG Cymru, gan gynnwys y cynllun Codi Hyder sy'n ceisio meithrin hyder ymysg staff y GIG. Yn ystod 2023-24, cefnogwyd 1,514 o gyflogeion i ddatblygu eu sgiliau o dan raglen y Sector Iechyd a Gofal.

Yn ogystal â'r gefnogaeth a amlinellwyd ar gyfer ymarferwyr addysg (ewch i'r adran 'Meysydd Penodol' isod), mae ein cyllid ar gyfer y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol hefyd yn cefnogi amrywiaeth o ymyriadau ar gyfer y gweithlu ôl-16, gan gynnwys y cynllun Cymraeg Gwaith a ddarperir ar y cyd â'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol. Yn ystod 2023-24, cefnogwyd 901 o ymarferwyr i ddatblygu eu sgiliau, gyda saith prifysgol ac 11 o golegau addysg bellach yn ymrwymo i'r cynllun. Dilynodd 212 ymarferydd arall gyrsiau hunan-astudio gyda chymorth tiwtor.

Bydd y cynnydd yn BEL y Gymraeg yn 2025-26 yn cefnogi cynnydd yn y cyllid a ddarparwn i'r Ganolfan Genedlaethol. Cynigir y bydd £2.625m yn cael ei ddyrannu o fewn BEL y Gymraeg yn 2025-26 i gefnogi'r cynllun Cymraeg Gwaith, sef cynnydd o 5% (£0.125m) ar y cyllid a ddarparwyd ar gyfer 2024-25. Bydd £1.758m ychwanegol yn cael ei ddyrannu i'r Ganolfan Genedlaethol i gefnogi'r cynllun Ymlaen Gyda'r Dysgu, sy'n darparu gwersi Cymraeg am ddim i bobl ifanc 16-25 oed a'r gweithlu addysg. Mae hyn yn ychwanegol at yr £1.1m a ddyrennir o'r BEL Datblygu a Chymorth Athrawon yn 2025-26 (ewch i'r adran 'Meysydd Penodol' isod).

Cwmpas

Yn ystod 2024-25, rydym wedi dyrannu cyllid o hyd at £0.35m i Cwmpas i barhau ei waith o gefnogi pobl i sefydlu mannau Cymraeg newydd, h.y. mentrau cydweithredol sy'n annog y defnydd o'r Gymraeg ar lefel gymunedol. Ceir rhagor o wybodaeth am Perthyn yn adran 3 o dan y *Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg*. O'r £0.35m a ddyrennir i Cwmpas,

mae £0.15m yn darparu gwasanaeth cyngor a chymorth arbenigol i grwpiau cymunedol, tra bod y £0.2m sy'n weddill yn darparu cynllun grantiau bach i helpu i ddatblygu mentrau cymdeithasol a mentrau cydweithredol newydd. Ar gyfer 2025-26, yn unol â'r cynnydd arfaethedig o 5% fan leiaf ar gyfer ein partneriaid grantiau, cynigir bod y cyllid ar gyfer elfen cyngor a chymorth Cwmpas yn cynyddu o £150,000 i £157,500.

Rydym wedi parhau i gyllido (£67,000) Prifysgol Bangor i ddatblygu'r rhaglen ARFer – rhaglen addewid ymddygiad, sy'n annog siaradwyr Cymraeg i ddefnyddio eu hiaith yn amlach yn y gweithle. Mae Prifysgol Bangor hefyd wedi derbyn cyllid i ddatblygu ap i hwyluso mabwysiadu'r rhaglen yn ehangach gan gyfrannu at greu mwy o weithleoedd dwyieithog a Chymraeg.

Mae ein rhaglen 'Arwain mewn Gwlad Ddwyieithog', sy'n hybu integreiddio gwerthoedd ac arferion Cymraeg 2050 o fewn diwylliant sefydliadau, wedi gorffen ei gyfnod pilot a byddwn yn lansio iteriad 5 mlynedd o'r rhaglen yn 2025-26. Mae'n rhaglen ar y cyd rhwng Academi Wales a'r Is-adran Cymraeg 2050 sydd â swm amcangyfrifedig o £380,000 dros 5 mlynedd, yn amodol ar weithdrefn gaffael arfaethedig.

Llywodraeth Cymru

O ran Llywodraeth Cymru ei hun fel gweithle, mae ein strategaeth Gymraeg fewnol, *Mae'r Gymraeg yn perthyn i ni i gyd*, yn ein hymrwymo i ddod yn sefydliad gwirioneddol ddwyieithog erbyn 2050. Ers i ni gyhoeddi ein strategaeth yn 2020, rydym wedi:

- trawsnewid sut rydym yn cynnig cyfleoedd dysgu Cymraeg i staff, drwy gynnig rhaglen fwy eang a hyblyg, gyda dulliau sy'n gweddu i arddulliau dysgu gwahanol.
- o ganlyniad, rydym wedi gweld cynnydd o 758% yn nifer y staff sy'n dilyn dysgu ffurfiol yn y gwaith (o 73 yn 2020 i 627 o ddysgwyr 2024),
- canolbwyntio ar arweinyddiaeth yn yr Uwch Wasanaeth Sifil a chael uwch arweinwyr i fodelu ymddygiad enghreifftiol yn eu defnydd o'r Gymraeg â staff; a
- diwygio yn union sut rydym yn recriwtio o ran gofynion am y Gymraeg, gan bwysleisio bod sgiliau Cymraeg yn ased ar gyfer gweithio yn Llywodraeth Cymru, waeth beth yw'r rôl.

3. Meysydd Penodol

Diweddariadau ar ddyraniadau yn y gyllideb ar gyfer 2024-25

Dadansoddiad o effaith gostyngiadau yn y gyllideb ar draws adrannau gweinidogol ar gyflawni polisiâu a mentrau sydd â'r nod o gyrraedd targedau Cymraeg 2050.

Darparodd cyllideb Llywodraeth y DU ar 30 Hydref fuddsoddiad i Gymru a groesawyd yn fawr, gyda'n setliad £1.7bn yn fwy dros 2024-25 a 2025-26. Mae'r cyllid ychwanegol a ddyrannwyd i Gymru drwy Gyllideb y DU wedi golygu bod yr holl bortffolios Gweinidogol wedi derbyn cynnydd mewn cyllid ar gyfer 2025-26 i gefnogi blaenoriaethau ein Llywodraeth. Nid wyf yn ymwybodol o unrhyw ostyngiadau mewn cyllidebau ar gyfer 2025-26 ar draws portffolios Gweinidogol eraill a fydd yn effeithio ar gyflawni targedau Cymraeg 2050.

Dyraniadau grant o BEL y Gymraeg ar gyfer rhanddeiliaid allweddol sy'n hybu ac yn cefnogi'r Gymraeg, gan gynnwys Mentrau Iaith Cymru, yr Urdd a'r Eisteddfod Genedlaethol ar gyfer 2024-25 a dyraniadau i'r rhanddeiliaid hyn dros y 5 mlynedd ariannol ddiwethaf.

Bydd y cynnydd mewn cyllid i BEL y Gymraeg yn cefnogi ein holl bartneriaid grant, gyda chynnydd arfaethedig mewn cyllid o 5% fan leiaf ar gyfer 2025-26. Bydd hyn yn darparu cymorth i'r sefydliadau hyn reoli pwysau costau yn sgil chwyddiant a gwneud cynlluniau ar gyfer dyfarniad cyflog yn 2025-26.

Mentrau Iaith

Y dyraniad grant craidd blynyddol ar gyfer y rhwydwaith o fentrau iaith yw £2.368m ac mae wedi aros yr un fath dros y pum mlynedd ddiwethaf. Dosberthir y dyraniad grant rhwng 22 o fentrau iaith lleol ac mae'n darparu cyllid yn ogystal ar gyfer Mentrau Iaith Cymru, sef y sefydliad ambarél ar gyfer y mentrau iaith. Yn 2022-23, darparwyd taliad untro ychwanegol o 4% i'r mentrau iaith i helpu gyda phwysau yn sgil chwyddiant a chynnydd mewn cyflogau. Mae'r mentrau iaith yn darparu ystod eang o weithgareddau i gefnogi'r iaith yn y gymuned. Datblygir y gweithgareddau hyn fel arfer ar ôl cynnal ymarfer proffil iaith i bennu anghenion ieithyddol eu hardaloedd lleol. Mae'r dyraniadau cyllid ar gyfer mentrau iaith unigol yn amrywio o £0.060m i £0.160m, a disgwylir i'r isafswm grant gynyddu i £0.1m o 2025-26. Mae disgwyl i gyfanswm y cyllid yn 2025-26 ar gyfer y mentrau iaith gynyddu £0.428m.

Eisteddfod Genedlaethol Cymru

Ers 2020, mae Eisteddfod Genedlaethol Cymru wedi derbyn cyllid refeniw o dros £1m y flwyddyn. Cyn y cyfnod hwn o bum mlynedd, roedd yr Eisteddfod Genedlaethol yn derbyn tua £0.6m y flwyddyn. Mae'r cynnydd sylweddol mewn buddsoddiad nid yn unig wedi sicrhau bod yr Eisteddfod wedi gallu adfer yn llawn yn dilyn y pandemig, ond mae hefyd wedi ei galluogi i ehangu ei rhaglen artistig a chyrhaeddiad ei gweithgareddau ymgysylltu cymunedol sy'n cael eu cynnal drwy gydol y flwyddyn. Mae'r gwaith o gryfhau strwythurau'r sefydliad wedi caniatáu iddo lunio partneriaethau newydd a dyfnhau ei waith ym mhob ardal Eisteddfod. Mae'r Eisteddfod hefyd yn gweithredu fel cynhyrchydd a chatalydd ar gyfer gweithgareddau celfyddydol a diwylliannol Cymraeg ehangach, gan ddod â chymunedau Cymreig yn agosach at yr iaith a chefnogi cyflawni Cymraeg 2050

ar yr un pryd. Gwnaethom hefyd ddarparu £0.640m mewn cyllid cyfalaf i'r Eisteddfod yn 2021-22 i gryfhau seilwaith yr ŵyl. Mewn blynyddoedd diweddar, rydym hefyd wedi cefnogi'r Eisteddfod Genedlaethol i ehangu cyrhaeddiad a hygyrchedd yr ŵyl drwy gynnig tocynnau wedi'u hariannu am ddim i deuluoedd incwm isel. Mae'r swm wedi amrywio o flwyddyn i flwyddyn gan ddibynnu ar y gyllideb sydd ar gael ac anghenion y gymuned leol. Yn ogystal â chynnydd arfaethedig o 5% ar gyfer 2025-26, cynigir £0.2m arall y flwyddyn ariannol nesaf i gefnogi mynediad am ddim i deuluoedd incwm isel i ehangu mynediad cynulleidfaoedd newydd i'r iaith.

Urdd Gobaith Cymru

Mae'r Urdd yn cael ei gydnabod fel partner hanfodol yn y gwaith o gyflawni *Cymraeg 2050*. Ers 2020-21, mae grant craidd yr Urdd gan Lywodraeth Cymru wedi cynyddu o £0.990m i £2.4m y flwyddyn. Yn ogystal, yn 2022-23, gwnaethom ymrwmo i ddarparu £0.2m yn ychwanegol y flwyddyn am 5 mlynedd er mwyn i'r Urdd ailsefydlu ei Theatr leuencid Genedlaethol, Y Cwmni, hyd at ddiwedd 2026-27. Dros y blynyddoedd diwethaf, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cyllido'r Urdd i gefnogi strategaeth ryngwladol y llywodraeth. Defnyddir buddsoddiad Llywodraeth Cymru gan yr Urdd i ddarparu amrywiaeth o gyfleoedd unigryw a dynamig i blant a phobl ifanc ledled Cymru i ddefnyddio'r Gymraeg ac i brofi'r iaith fel elfen ddiwylliannol, fywiog o fywyd Cymreig. Mae gwerysloedd yr Urdd hefyd wedi derbyn cyllid cyfalaf sylweddol gan Lywodraeth Cymru mewn blynyddoedd diweddar; o'r gwaith o ailddatblygu Pentre Ifan yn Sir Benfro i agor adain breswyl, ffreutur ac ardal weithgareddau newydd yn Llangrannog. I nifer o blant, eu hymweliad â gwerysloedd yr Urdd fydd eu tro cyntaf yn aros i ffwrdd o gartref yn annibynnol, gyda diwylliant Cymraeg a'r iaith wrth galon eu hymweliadau. Yn debyg i'r Eisteddfod Genedlaethol, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cefnogi Eisteddfod yr Urdd i ehangu ei chyrhaeddiad a'i hygyrchedd drwy ddarparu grant i alluogi'r Urdd i gynnig tocynnau am ddim i deuluoedd cymwys fwynhau'r hyn sydd gan Eisteddfod yr Urdd i'w gynnig. Yn ogystal â chynnydd arfaethedig o 5% ar gyfer 2025-26, cynigir £0.2m arall yn y flwyddyn ariannol nesaf i gefnogi mynediad am ddim i deuluoedd incwm isel i ehangu mynediad cynulleidfaoedd newydd i'r iaith.

Coleg Cymraeg Cenedlaethol

Nodir dyraniadau grant craidd y Coleg Cymraeg Cenedlaethol ar gyfer y 5 mlynedd ariannol diwethaf isod.

Tabl 2: Coleg Cymraeg Cenedlaethol – Dyraniadau Grant Craidd o 2020-21

BEL	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25	Cyfanswm
Y Gymraeg					£9,888,000	£9,888,000
Cymraeg mewn Addysg	£6,370,333	£7,303,000	£8,513,000	£9,838,000		£32,024,333
Cyfanswm	£6,370,333	£7,303,000	£8,513,000	£9,838,000	£9,888,000	£41,912,333

Mae cyllid craidd y Coleg yn cefnogi ei raglen addysg uwch a'i gynllun ysgoloriaethau cyfrwng Cymraeg. Mewn addysg uwch, mae ei gyllid yn cefnogi darpariaeth Gymraeg yn uniongyrchol ar draws prifysgolion a meysydd pwnc, gyda chymorth hanfodol yn cael ei ddarparu drwy ganghennau'r Coleg ar gyfer darlithwyr, datblygiad staff a chyhoeddiadau.

Yn y sector ôl-16, mae'r cyllid yn cefnogi'r gwaith o gyflawni Cynllun Gweithredu Addysg Bellach a Phrentisiaethau Cyfrwng Cymraeg y Coleg, sy'n darparu grantiau datblygu

mewn meysydd â blaenoriaeth gan gynnwys lechyd a Gofal Cymdeithasol, Amaeth, Gofal Plant a Gwasanaethau Cyhoeddus.

O fewn ei gyllid craidd, mae'r Coleg yn darparu hyfforddiant a mentora drwy Sgiliaith, i alluogi tiwtoriaid ac aseswyr i feithrin hyder mewn addysgu'n ddwyieithog a chefnogi'r sector prentisiaethau. Darperir cyllid grant ychwanegol o feysydd eraill ar gyfer datblygu adnoddau digidol ac adnoddau eraill, y prosiect llysgenhadon a chefnogi datblygiad Cymraeg fel pwnc ac athrawon cyfrwng Cymraeg.

Yn 2024-25, cafodd y cyllid ychwanegol a ddarperir o dan y Cytundeb Cydweithredu ei gynnal ar lefelau 2023-24, gyda £2.825m yn cael ei ddarparu i'r Coleg ac £1.675m i'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Mae cynnal y gyllideb ar lefelau 2023-24 wedi caniatâu inni ailflaenoriaethu cyllid i ddiogelu gwasanaethau craidd i gefnogi ein dyheadau ar gyfer Cymraeg 2050. Yn benodol, roeddem wedi gallu cynnal y cyllid sy'n gysylltiedig â Bil y Gymraeg ac Addysg (Cymru), Mudiad Meithrin a'r gyllideb Cymraeg mewn Addysg i gefnogi darpariaeth Gymraeg.

O ganlyniad i'n buddsoddiad ychwanegol yn 2022-23 a 2023-24, mae'r Coleg wedi darparu cyllid ar gyfer ymarferwyr ychwanegol yn y sector AB yn ogystal ag aseswyr mewn sectorau prentisiaethau â blaenoriaeth gan gynnwys lechyd a Gofal Cymdeithasol, Gofal Plant, Busnes, y Celfyddydau Creadigol a Lletygarwch.

Mae'r gyllideb ddrafft ar gyfer 2025-26 yn cynnwys dyraniad arfaethedig o £10.382m ar gyfer y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, sy'n cynnwys cynnydd o £0.494m ar gyfer darpariaeth reng flaen. Bydd y cyllid ychwanegol hwn yn caniatâu i'r Coleg ailddechrau'r gwaith o estyn y ddarpariaeth drwy ehangu ei raglen o grantiau datblygu ar gyfer colegau addysg bellach a darparwyr prentisiaethau.

Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol

Nodir dyraniadau grant craidd y Ganolfan Genedlaethol ar gyfer y 5 mlynedd ariannol diwethaf isod.

Tabl 3: Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol – Dyraniadau Grant Craidd o 2020-21

BEL	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25	Cyfanswm
Y Gymraeg	£6,216,525	£10,337,100	£13,465,000	£14,885,000	£14,885,000	£59,788,625
Cymraeg mewn Addysg	£5,686,475	£2,913,000				£8,599,475
Cyfanswm	£11,903,000	£13,250,100	£13,465,000	£14,885,000	£14,885,000	£68,388,100

Mae'r gyllideb ddrafft ar gyfer 2025-26 yn cynnwys dyraniad arfaethedig o £15.629m ar gyfer y Ganolfan Genedlaethol. Mae hyn yn gynnydd o £0.744m (5%) ar ei dyraniad ar gyfer 2024-25 ac mae'r manylion fel a ganlyn:

Cymraeg Gwaith	£2,625,000
Ymlaen Gyda'r Dysgu (cyllid ychwanegol i gefnogi'r ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc 16-25 oed a'r gweithlu addysg)	£1,758,750

Grant Gweithredol (costau rhedeg y Ganolfan)	£1,995,000
Grant Cylchol (grantiau ar gyfer darparwyr Dysgu Cymraeg)	£9,250,500
Cyfanswm	£15,629,250

Mae Grant Cylchol y Ganolfan Genedlaethol yn cefnogi ei darpariaeth Dysgu Cymraeg brif ffrwd drwy ei rhwydwaith o 11 o ddarparwyr cyrsiau ledled Cymru. Mae nifer y bobl sy'n dysgu Cymraeg gyda'r Ganolfan Genedlaethol yn parhau i gynyddu ac mae cyllid ychwanegol o £0.450m wedi'i ddyrannu ar gyfer 2025-26 i gefnogi'r ddarpariaeth hon.

Bydd £2.625m yn cael ei ddyrannu o fewn BEL y Gymraeg yn 2025-26 i gefnogi'r cynllun Cymraeg Gwaith. Mae hyn yn gynydd o £0.125m neu 5% ar y cyllid a ddyrannwyd ar gyfer 2024-25.

Mae'r £1.759m ar gyfer Ymlaen Gyda'r Dysgu yn adeiladu ar y cyllid ychwanegol a ddarparwyd o dan y Cytundeb Cydweithredu yn 2024-25 a bydd yn cael ei ddefnyddio i ymestyn ymhellach y ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc 16-25 oed a'r gweithlu addysg er mwyn darparu mynediad am ddim i gyrsiau Cymraeg. Fel rhan o'r cynnig, bydd dysgwyr cymwys 18 oed neu hŷn yn gallu cael mynediad at gyrsiau Dysgu Cymraeg prif ffrwd yn y gymuned. Mae'r data dros dro'n dangos bod 1,633 o ddysgwyr ifanc wedi defnyddio'r ddarpariaeth yn ystod 2023-24.

Dechreuodd y Ganolfan Genedlaethol gynnig cyrsiau am ddim i athrawon a gweithwyr eraill yn y sector addysg ym mis Medi 2022 ac mae'r cyllid ychwanegol wedi galluogi'r Ganolfan i ymestyn y ddarpariaeth hon ar gyfer 2023-24. Mae data dros dro gan y Ganolfan Genedlaethol yn dangos bod 1,613 o unigolion wedi defnyddio'r ddarpariaeth yn ystod 2023-24. Bydd £1.1m ychwanegol yn cael ei ddyrannu o'r BEL Datblygu a Chymorth Athrawon yn 2025-26 i ddarparu gwersi dysgu Cymraeg i ymarferwyr addysg. Ceir gwybodaeth bellach am y dyraniad hwn isod.

Manylion am ddyraniadau cyllid yn 2024-25 i ddatblygu sgiliau iaith Gymraeg a chapasiti'r gweithlu addysg, a sut yr effeithiodd cyllideb 2024-25 ar y gwaith i sicrhau cynnydd yn nifer yr athrawon sy'n gallu addysgu'r Gymraeg fel pwnc ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

O fewn portffolio Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg, mae cyllid ar gael o fewn y BEL Datblygu a Chymorth Athrawon i gefnogi gweithredu ein cynllun y gweithlu Cymraeg mewn addysg dros 10 mlynedd. Cyfanswm y cyllid sydd ar gael yn 2025-26 yw £8.72m.

Bydd tua £3.8m yn cael ei flaenoriaethu i gefnogi amcanion y cynllun a bydd yn cael ei dargedu'n bennaf at gynyddu nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg. Bydd y cyllid yn cael ei flaenoriaethu ar gyfer y gweithgareddau a ganlyn:

- parhad y rhaglen bontio rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd;
- parhad y grantiau i ysgolion i ddatblygu atebion arloesol i fynd i'r afael â'r prinder athrawon;
- cyllid i gefnogi hyfywedd darpariaeth Safon Uwch mewn ysgolion a Cholegau AB;
- trydedd flwyddyn y bwrsari cadw athrawon; a
- chyllid ar gyfer CYDAG i gefnogi cydweithio ar draws ysgolion Cymraeg mewn nifer o feysydd polisi.

Bydd y Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn parhau i ddyrannu £0.150m o'i grant (BEL y Gymraeg) yn 2025-26 i ddatblygu dau brosiect penodol i barhau i:

- ddarparu'r prosiect Addysgu'r Dyfodol i ddarparu mentora i ddysgwyr israddedig i'w cefnogi i baratoi ar gyfer Addysg Gychwynnol Athrawon drwy gyfrwng y Gymraeg; a
- datblygu'r rhwydwaith Cadw Cyswllt i ymgysylltu â graddedigion Cymraeg sy'n astudio yn Lloegr a hyrwyddo cyfleoedd iddynt ddychwelyd i Gymru i baratoi i addysgu.

Mae dysgu proffesiynol yn nodwedd allweddol o'n dull o gryfhau capasiti addysgu cyfrwng Cymraeg a chefnogi ymarferwyr i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg yn unol â'r Safonau Proffesiynol ar gyfer Addysgu ac Arweinyddiaeth. Rydym yn gweithio gyda'n partneriaid i sicrhau bod ymarferwyr yn cael eu nodi a'u cefnogi i ymgysylltu â dysgu proffesiynol er mwyn gwella addysgu Cymraeg mewn ysgolion cyfrwng Saesneg ac i gefnogi pob ysgol i symud ar hyd y continwwm.

Bydd tua £3.8m yn cael ei ddyrannu o fewn y BEL Datblygu a Chymorth Athrawon yn 2025-26 i'r Cynllun Sabothol i ddarparu dysgu proffesiynol dwys ar fethodoleg addysgu ieithoedd a'r iaith Gymraeg i ymarferwyr. Mae'r cyrsiau ar gael ar amrywiaeth o lefelau ar gyfer cynorthwywyr addysgu ac athrawon. Mae mwyafrif y gyllideb hon yn ariannu'r costau cyflenwi sy'n gysylltiedig â rhyddhau ymarferwyr o ysgolion i wneud y cyrsiau.

Mae'r cyllid a ddyrannwyd i'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol hefyd yn darparu mynediad i wersi Cymraeg am ddim i bob ymarferydd addysg. Yn ystod 2025-26, bydd y Ganolfan yn parhau i ddatblygu darpariaeth bwrsasol newydd i ateb anghenion y sector. Er enghraifft, bydd cwrs peilot ar gyfer athrawon uwchradd mewn ysgolion cyfrwng Saesneg sydd ag ychydig o Gymraeg yn cael ei ddatblygu i'w ddarparu mewn modd hyblyg ynghyd â chwrs hyder / gloywi ar-lein byr ar gyfer y rheini sy'n addysgu mewn amrywiaeth o leoliadau. Bydd £1.1m yn cael ei ddyrannu o'r BEL Datblygu a Chymorth Athrawon yn 2025-26 i gefnogi'r gwaith hwn. Mae hyn yn £0.5m yn ychwanegol yn 2025-26 ac fe'i hariennir drwy drosglwyddo o elfen Cymraeg 2050 y Grant Addysg Awdurdodau Lleol.

Bydd £5.9m yn cael ei ddyrannu i awdurdodau lleol fel rhan o elfen Cymraeg 2050 y Grant Addysg Awdurdodau Lleol i gefnogi Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg awdurdodau lleol a dyheadau Bil y Gymraeg ac Addysg (Cymru). Mae'r cyllid hwn yn cynnwys £1.4m ar gyfer dysgu proffesiynol a £4.5m ar gyfer y Grant Cymraeg mewn Addysg, a ailsefydlwyd yn 2023-24 yn dilyn trafodaethau gydag awdurdodau lleol. Gyda chyllid cyfatebol o 30% gan yr awdurdodau lleol, cyfanswm gwerth y Grant Cymraeg mewn Addysg yw £5.85m.

Yn ddiweddar, rydym wedi cyhoeddi dogfen dadansoddi data wedi'i diweddarau sy'n cyd-fynd â'r cynllun gweithlu Cymraeg mewn Addysg. Rydym yn gwneud rhywfaint o gynnydd o ran cefnogi'r cynnydd yn nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg a datblygu sgiliau Cymraeg ymarferwyr. Fodd bynnag, mae angen mesur effaith nifer o'r gweithgareddau a ariennir ar sail tymor canolig i hirdymor. Dros y flwyddyn nesaf, byddwn yn parhau i fonitro'r niferoedd sy'n manteisio ar unwaith ar y gweithgareddau a ariennir, a byddwn hefyd yn gweithio'n agosach ag awdurdodau lleol i ddadansoddi'r data ar lefel lleol i ddeall tueddiadau a blaenoriaethau allweddol i hysbysu'r Fframwaith Cenedlaethol a gynigir ym Mil y Gymraeg ac Addysg (Cymru) a'r targedau diwygiedig.

Dadansoddiad o wariant ar y cynllun Iaith Athrawon Yfory ac o'r niferoedd sy'n manteisio arno, yn ogystal â chynlluniau eraill i gymell pobl i ymuno â'r proffesiwn addysgu cyfrwng Cymraeg.

Mae'r cynllun cymhelliad Iaith Athrawon Yfory yn darparu grant o £5,000 i fyfyrwyr sy'n dilyn rhaglen addysg gychwynnol athrawon ôl-raddedig uwchradd gymwys sy'n eu galluogi i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r cynllun ar gael i fyfyrwyr amser llawn a rhan-amser. Gwneir y taliadau cymhelliad o £5,000 mewn 2 ran:

- £2,500 ar ôl cwblhau TAR gymwys yn llwyddiannus a chael dyfarniad SAC.
- £2,500 ar ôl cwblhau cyfnod cynefino llwyddiannus yng Nghymru (mewn ysgol uwchradd Gymraeg neu unrhyw ysgol uwchradd a gynhelir os ydynt yn addysgu Cymraeg fel pwnc)

Mae Tabl 4 yn darparu crynodeb o'r hawlwy'r a'r gwariant hyd yn hyn.

Tabl 4: Gwariant cynllun cymhelliad Iaith Athrawon Yfory

Blwyddyn Academaidd	Hawlwy'r y Taliad SAC	Hawlwy'r y Taliad Cynefino	Gwariant hyd yn hyn
AY2018/19	60	45	£140,000
AY2019/20	95	80*	£435,000*
AY2020/21	130	110*	£597,500*
AY2021/22	105	85*	£470,000*
AY2022/23	75	50*	£317,500*
AY2023/24	85		£215,000*
Cyfanswm yr Hawlwy'r	550	Cyfanswm y gwariant hyd yn hyn	£2,174,500

Nodiadau'r tabl:

- Mae nifer yr hawlwy'r wedi'i dalgrynnu i'r 5 agosaf.
- Dim ond hawlwy'r sy'n derbyn taliad SAC sy'n gymwys i dderbyn y taliad cynefino. Yn ogystal, i fod yn gymwys i dderbyn y taliad cynefino, rhaid i'r athro fod wedi cwblhau ei gyfnod cynefino statudol yn gweithio mewn lleoliad cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog neu wrth addysgu Cymraeg fel pwnc mewn lleoliad cyfrwng Saesneg.
- *yn dynodi bod y ffigur hwn yn destun newid oherwydd nid yw'r dyddiad olaf ar gyfer gwneud cais am y taliad cynefino wedi mynd heibio eto (cywir ar 25^{ain} Tachwedd 2024)

Mae'r cynllun cymhelliad Pynciau â Blaenoriaeth yn darparu grant o £15,000 i fyfyrwyr sy'n astudio ar raglen Addysg Gychwynnol Athrawon ôl-raddedig mewn pynciau penodol (pynciau â blaenoriaeth). Mae'r pynciau â blaenoriaeth yn cynnwys Cymraeg fel pwnc. Mae'r cynllun ar gael i fyfyrwyr amser llawn a rhan-amser. Mae'r taliadau cymhelliad o £15,000 yn cael eu talu mewn 3 rhan ar gyfer myfyrwyr amser llawn, neu 4 taliad ar gyfer myfyrwyr rhan-amser, ar y pwyntiau a ganlyn yn ystod eu rhaglen Addysg Gychwynnol Athrawon a'u gyrfa gynnar:

Myfyrwyr amser llawn yn unig:

- £6,000 ar ôl cwblhau tymor cyntaf y TAR.

Myfyrwyr rhan-amser yn unig:

- £3,000 ar ôl cwblhau tymor cyntaf y TAR.
- £3,000 ar ôl cwblhau blwyddyn gyntaf a thymor cyntaf ail flwyddyn y TAR.

Myfyrwyr amser llawn a rhan-amser:

- £6,000 ar ôl cwblhau'r TAR yn llwyddiannus a chael dyfarniad SAR.

- £3,000 ar ôl cwblhau cyfnod cynefino'n llwyddiannus mewn lleoliad a gynhelir yng Nghymru

Gall unigolion cymwys fanteisio ar bob un o gynlluniau cymhelliant Llywodraeth Cymru. Ym mlwyddyn academaidd 2024/25 a'r flwyddyn academaidd nesaf 2025/26, mae cyfanswm o £25,000 ar gael i'r rheini sy'n bodloni gofynion y tri chynllun hyn:

- [Cynllun Cymhelliant Pynciau â Blaenoriaeth](#) (£15,000)
- [Cynllun Iaith Athrawon Yfory](#) (£5,000)
- [Cynllun Cymhelliant i Gymunedau Ethnig Lleiafrifol](#) (£5,000)

Y wybodaeth ddiweddaraf am ddyraniadau grant i gefnogi'r Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg, ac asesiad o wariant, effaith a gwerth grantiau penodol megis Perthyn ar gyfer mentrau sy'n cefnogi'r Gymraeg mewn cymunedau ledled Cymru.

Mae creu Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg yn un o flaenoriaethau'r Rhaglen Lywodraethu. Fe'i cyhoeddwyd ym mis Hydref 2022 ac mae'n cynnwys nifer o ymyriadau i gefnogi cymunedau a mynd i'r afael â materion sy'n ymwneud â fforddiadwyedd, ail gartrefi a'r Gymraeg.

Ar gyfer 2024-25, neilltuwyd cyllideb o £0.560m ar gyfer y Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg fel a ganlyn:

Perthyn

Mae Cwmpas wedi bod yn gyfrifol am ddarparu Perthyn ers 2022. Mae'n brosiect sy'n ceisio darparu cymorth i gymunedau Cymraeg sydd â nifer uchel o ail gartrefi i ddatblygu mentrau cymunedol, tai a arweinir gan y gymuned ac Ymddiriedolaethau Tir Cymunedol. Gwnaethom ddyrannu hyd at £0.350m i Cwmpas i ddarparu naill elfen y prosiect a'r llall yn 2024-25:

- Cynllun 'Grantiau Bach Perthyn' (£0.2m):
Mae'r cynllun grantiau bach ar gael i gefnogi cymunedau Cymraeg sydd â nifer uchel o ail gartrefi i droi syniadau'n fentrau cymdeithasol hyfyw. Dangosodd yr ymateb i'r ymgynghoriad ar y Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg yr angen am botyn bach o gyllid refeniw i helpu cymunedau i ddatblygu eu syniadau i gefnogi eu hanghenion cymdeithasol, economaidd ac ieithyddol. Cyfanswm y dyraniadau grant sydd ar gael i bob grŵp yw £10,000. Hyd yn hyn, mae cynllun grantiau bach Perthyn wedi cefnogi cyfanswm o 47 o grwpiau cymunedol. Bydd hyd at 16 o brosiectau cymunedol yn derbyn cymorth ariannol drwy grantiau bach Perthyn yn ystod 2024-25.
- Gwasanaeth cyngor a chymorth pwrpasol (£0.15m):
Mae elfen cyngor a chymorth pwrpasol Perthyn yn cefnogi grwpiau cymunedol penodol i droi eu syniadau yn fentrau cymdeithasol a phrosiectau tai a arweinir gan y gymuned hyfyw. Elfen graidd y prosiect hwn yw helpu i rymuso cymunedau i ddatblygu atebion i'r heriau cymdeithasol, economaidd ac ieithyddol y maent yn eu hwynebu. Gwneir hyn drwy ddarparu gwasanaeth cyngori cyfnod cynnar. Ers sefydlu'r prosiect hwn, rydym wedi gweld grwpiau cymunedol newydd yn cael eu sefydlu yn ogystal ag unigolion yn dod yn arweinwyr cymunedol effeithiol.

Mae £0.210m ychwanegol ar gael i gefnogi prosiectau eraill o fewn y Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg (gan gynnwys y gwaith ymchwil a gwerthuso'r cynllun) gan

gynnwys y Comisiwn Cymunedau Cymraeg, Llysgenhadon Diwylliannol a'r 'Cynllun Cyfle Teg'.

Y wybodaeth ddiweddaraf am ddyraniadau grant i gefnogi cynllun Arfor 2, ac unrhyw werthusiad diweddar o effaith a gwerth am arian.

Cyfanswm y cyllid Arfor ar gyfer y flwyddyn ariannol hon yw £7m, ac mae £2m o'r arian hwnnw yn arian cyfalaf. Prif ddiben ARFOR 2 yw cefnogi'r cymunedau sy'n gadarnleoedd y Gymraeg i ffynnu drwy ymyriadau economaidd a fydd hefyd yn cyfrannu at gynyddu'r cyfleoedd i weld a defnyddio'r Gymraeg bob dydd yn Ynys Môn, Gwynedd, Ceredigion a Sir Gaerfyrddin.

Mae rhaglen ARFOR 2 wedi ceisio adeiladu ar brofiad y rhaglen beilot gynharach a'r gwerthusiad annibynnol ohoni, gan ategu hefyd yr ymyriadau presennol neu arfaethedig sy'n berthnasol. Cytunwyd ar yr amcanion strategol a ganlyn ar gyfer y rhaglen ARFOR 2, sy'n ceisio:

- creu cyfleoedd i bobl ifanc a theuluoedd (35 oed neu iau) aros yn eu cymunedau lleol neu ddychwelyd iddynt – gan eu cefnogi i lwyddo'n lleol drwy fenter neu ddatblygu gyrfa a sicrhau bywoliaeth sy'n bodloni eu dyheadau;
- creu cymunedau mentrus – cefnogi mentrau masnachol neu gymunedol sy'n ceisio diogelu a chynyddu cyfoeth lleol;
- gwneud y mwyaf o fanteision gweithgareddau ar y cyd – drwy sefydlu meddylfryd o ddysgu drwy wneud a gwella parhaus, dysgu gan weithgaredd mewn un ardal i'w ymestyn i ardaloedd eraill;
- cryfhau hunaniaeth cymunedau sydd â chanran uchel o siaradwyr Cymraeg – drwy gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg a sicrhau bod yr iaith yn fwy gweladwy, gan bwysleisio beth sy'n gyffredin ar draws y rhanbarth.

Mae'r rhaglen yn cynnwys pum elfen allweddol:

- Llwyddo'n Lleol
- Cymunedau Mentrus
- Cronfa Her ARFOR
- Bwrlwm ARFOR
- Gwerthusiad annibynnol / Gwersi a Ddysgwyd

Mae'r rhaglen yn weithredol ar hyn o bryd ac nid yw'r gwerthusiad parhaus wedi'i gwblhau eto. Mae trafodaethau'n cael eu cynnal â phartneriaid ynghylch dyfodol y rhaglen a'r cyfleoedd ar gyfer prif ffrydio'r hyn a ddysgir ohoni.

4. Comisiynydd y Gymraeg

Dyraniadau a sylwadau mewn perthynas â'r dyraniad cyllidebol ar gyfer Comisiynydd y Gymraeg yn 2025-26, gan gynnwys unrhyw gyllid refeniw neu gyfalaf ychwanegol a ddarperir.

Yn unol â thybiaethau cynllunio Llywodraeth Cymru, ac i sicrhau dull traws-lywodraethol o gyllido ein Comisiynwyr, rydym wedi cynyddu'r gyllideb refeniw ar gyfer Comisiynydd y Gymraeg 3% (£0.096m) i gefnogi ariannu'r cylch nesaf o ddyfarniadau cyflog y sector cyhoeddus yn 2025-26. Rydym hefyd wedi pennu llinell sylfaen o £0.060m yng nghyllid 2025-26 ar gyfer cyflog y sector cyhoeddus a'r cynnydd yn y costau pensiwn yn 2024-25. Mae hyn yn darparu cyfanswm cyllideb refeniw ar gyfer y Comisiynydd o £3.345m ar gyfer 2025-26.

Ni fu unrhyw newidiadau i gyllideb gyfalaf y Comisiynydd, sy'n aros yn £0.050m ar gyfer 2025-26.

Mae cyllideb nad yw'n arian parod y Comisiynydd wedi cynyddu £0.017m i £0.138m yn 2025-26, sy'n adlewyrchu'r cyllid ychwanegol ar gyfer gweithredu'r safonau cyfrifo ar gyfer prydles IFRS16 (£0.026m) ac i gefnogi costau dibrisiant fel yr amlinellir yn amcangyfrif y Comisiynydd (-£0.09m).

Sylwebaeth ar sut mae amcangyfrif o gyllideb y Comisiynydd ar gyfer y flwyddyn ariannol yn cael ei adlewyrchu yn y gyllideb ddrafft.

Cyflwynodd y Comisiynydd Amcangyfrif Ariannol ar gyfer 2025-26 i Weinidogion Cymru ar 23 Hydref. Rwyf wedi archwilio'r Amcangyfrif, ac fe'i gosodwyd gerbron y Senedd ar 10 Rhagfyr.

Gwnaeth Amcangyfrif 2025-26 gais am ddyraniad refeniw o £60,000 yn ychwanegol at ddyraniad 2024-25, sef £3.189m, gan ddod â'r gyllideb refeniw ar gyfer 2025-25 i £3.249m. Roedd hyn i ariannu cyfraniadau pensiwn uwch gan gyflogwyr a'r dyfarniad cyflog. Yn yr achos hwn, rwy'n falch o allu dyfarnu dyraniad o £3.345m i'r Comisiynydd.

5. Gwariant Cyfalaf mewn perthynas â'r Gymraeg

*Cynnydd ar ehangu capasiti ac agor ysgolion Cymraeg newydd, dosbarthiad Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg, a'r cynnydd a wnaed hyd yma ar draws awdurdodau lleol yng Nghymru.
Manylion unrhyw wariant cyfalaf arall i gefnogi a hybu'r Gymraeg.*

Mae'r gyllideb gyfalaf cyfrwng Cymraeg wedi'i hariannu o BEL Seilwaith Addysg y MEG Addysg. Ei bwriad yw cynyddu capasiti mewn ysgolion Cymraeg, sefydlu darpariaeth Gymraeg newydd, cefnogi darpariaeth trochi hwyr yn ogystal â chefnogi dysgwyr o bob oed i wella eu sgiliau a'u hyder yn y Gymraeg.

Sefydlwyd grant cyllid cyfalaf Cymraeg yn 2018 i gefnogi gweithredu Cymraeg 2050 a Chynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg. Mae dros £128m o gyllid cyfalaf cyfrwng Cymraeg wedi'i gymeradwyo hyd yn hyn i gynyddu'r ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ledled Cymru.

Mae'r cyllid hwn yn ceisio cynyddu capasiti ysgolion Cymraeg, sefydlu darpariaeth Gymraeg newydd a chefnogi darpariaeth trochi hwyr Gymraeg yn ogystal â helpu dysgwyr o bob oedran i wella eu sgiliau a'u hyder yn y Gymraeg.

Ceir ymrwymiadau yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg i agor 23 o ysgolion Cymraeg ac ehangu 25 sy'n bodoli eisoes. Ers 2022, mae buddsoddiad Band B a'r Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg wedi cefnogi 39 o brosiectau i gynyddu'r ddarpariaeth Gymraeg ledled Cymru, gan gynnwys:

- 14 o ysgolion newydd wedi'u hagor neu wedi'u hail-leoli i gynyddu eu capasiti i dderbyn rhagor o ddysgwyr.
- 25 o brosiectau i ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg wedi'u cwblhau, sydd hefyd yn cynnwys rhai prosiectau gofal plant.

Mae cam nesaf y Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu wedi'i ddylunio i gyd-fynd â'r Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg dros 10 mlynedd. Bu cydweithio gofalus â swyddogion y Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu i sicrhau bod y cynlluniau ar gyfer y Rhaglen Dreigl 9 mlynedd yn adlewyrchu gofynion a thargedau'r Cynlluniau Strategol 10 mlynedd. Mae cynlluniau pob awdurdod wedi'u cymeradwyo, ar wahân i Dorfaen, nad yw wedi cyflwyno ei gynllun eto.

Bydd cyllid Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg yn y dyfodol yn cael ei dargedu i ariannu meysydd blaenoriaeth fel Anghenion Dysgu Ychwanegol, trochi, ehangu dros dro ac addysg i oedolion.

Pan fyddwn yn ystyried cynigion cynllunio ysgolion awdurdodau lleol, mae'n bwysig ein bod yn parhau i edrych ar y darlun mwy, e.e. effaith symud neu gyflwyno darpariaeth addysg Gymraeg ar gymuned leol; anghenion teithio; darpariaeth feithrin Gymraeg briodol. Mae angen ystyried ac archwilio'r holl faterion hyn yn ofalus i asesu eu heffaith ar addysg Gymraeg.

6. Crynodeb

Mae'r cyllidebau sy'n berthnasol i'r Gymraeg yng Nghyllideb Ddrafft 2025-26 wedi'u cyflwyno i'r Pwyllgor i'w hystyried.

Mark Drakeford AS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a'r Gymraeg

7. Atodiadau

Atodiad A – Manylion cyllidebau sy'n ymwneud â'r Gymraeg fesul Cam Gweithredu a BEL ar gyfer 2023-24, 2024-25 a 2025-26

Adnoddau

Cam Gweithredu	Disgrifiad o'r BEL	2023-24	2024-25			2025-26							
		Alldro Terfynol 2023-24	Cyllideb Derfynol 2024-25 (Meh 2024)	Cyllideb Atodol 1af 2024-25 (Hyd 2024)	Alldro Rhagolygonol (Cyfnod 6)	Cyllideb Derfynol Ailddatganedig 2024-25 Medi 2024	Newidiadau i'r llinell sylfaen	Llinell sylfaen ddiwygiedig	Trosglwyddiadau i/o Brif Grwpiau Gwariant eraill	Trosglwyddiadau o fewn y Prif Grŵp Gwariant	Dyraniadau Ychwanegu i Gronfeydd Wrth Gefn	Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn	Cyllideb Ddrafft (Rhag 2024)
£000s													
MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu													
Y Gymraeg	Y Gymraeg	26,271	33,968	33,925	33,925	33,968	16	33,984	50	0	4,500	0	38,534
	Comisiynydd y Gymraeg	3,279	3,189	3,183	3,183	3,189	60	3,249	0	0	96	0	3,345
	Comisiynydd y Gymraeg – Nad Ydynt yn Arian Parod	187	121	147	147	121	0	121	0	0	26	-9	138
Cyfanswm BEL y Gymraeg (MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu)		29,737	37,278	37,255	37,255	37,278	76	37,354	50	0	4,622	-9	42,017
MEG Addysg													
Cymorth Addysg Cyn-16 i Awdurdodau Lleol	Cymraeg 2050 (Grant Addysg Awdurdodau Lleol)	0	9,700	9,880	9,880	9,700	0	9,700	0	-1,100	0	0	8,600
Cyfanswm y BEL Cymorth Addysg Cyn-16 i Awdurdodau Lleol (MEG Addysg)		0	9,700	9,880	9,880	9,700	0	9,700	0	-1,100	0	0	8,600

Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol

Cymraeg mewn Addysg	Cymraeg mewn Addysg	19,238	6,511	6,424	6,865	6,511	7	6,518	0	0	19	0	6,537
	Cymraeg mewn Addysg – Heb fod yn Arian Parod	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm y BEL Cymraeg mewn Addysg (MEG Addysg)		19,242	6,511	6,424	6,865	6,511	7	6,518	0	0	19	0	6,537
CYFANSWM Y CYLLIDEBAU SY'N YMWNEUD Â'R GYMRAEG		48,979	53,489	53,559	54,000	53,489	83	53,572	50	-1,100	4,641	-9	57,154

Cyfalaf

		2023-24	2024-25				2025-26						
Cam Gweithredu	Disgrifiad o'r BEL	Alldro Tertynol	Cyllideb Derfynol (Medi 2024)	Cyllideb Atodol 1af (Hyd 2024)	Alldro Rhagolygonol (Cyfnod 6)	Cyllideb Derfynol Ailddatganedig 2024-25 Medi 2024	Newidiadau i'r llinell sylfaen	Linell sylfaen ddiwygiedig	Trosglwyddiadau i/o Brif Grwpiau Gwariant eraill	Trosglwyddiadau o fewn y Prif Grŵp Gwariant	Dyraniadau Ychwanegol o Gronfeydd Wrth Gefn	Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn	Cyllideb Ddrafft (Rhag 2024)
		£000s											
MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu													
Y Gymraeg	Comisiynydd y Gymraeg	94	50	50	50	50	0	50	0	0	0	0	50
Cyfanswm BEL Comisiynydd y Gymraeg (MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu)		94	50	50	50	50	0	50	0	0	0	0	50
MEG Addysg													
Cymraeg mewn Addysg	Cymraeg mewn Addysg	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm y BEL Cymraeg mewn Addysg (MEG Addysg)		13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CYFANSWM Y CYLLIDEBAU SY'N YMWNEUD Â'R GYMRAEG		107	50	50	50	50	0	50	0	0	0	0	50